

Zuzana Gajdošíková

UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU V HORSKÝCH STREDISKÁCH

2020

OBSAH

Úvod	7
1. PODSTATA UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V CIEĽOVÝCH MIESTACH CESTOVNÉHO RUCHU	10
1.1. Udržateľný rozvoj cestovného ruchu	11
1.1.1. Formovanie teórie udržateľného rozvoja cestovného ruchu	12
1.1.2. Princípy a piliere udržateľného cestovného ruchu...	17
1.1.3. Iniciatívy medzinárodných organizácií v zabezpečovaní udržateľného rozvoja cestovného ruchu	23
1.2. Horské strediská ako cieľové miesta cestovného ruchu..	27
1.2.1. Charakteristika horských stredísk cestovného ruchu	28
1.2.2. Účinky rozvoja cestovného ruchu v horských strediskách	34
1.2.3. Budovanie konkurencieschopnosti horských stredísk vzhľadom na udržateľný rozvoj cestovného ruchu	41
Zhrnutie	45
2. ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU V HORSKÝCH STREDISKÁCH NA SLOVENSKU A V ZAHRANIČÍ.....	48
2.1. Cieľ, materiál a metodika skúmania.....	49
2.2. Slovenské horské strediská a rozvoj cestovného ruchu v nich.....	54
2.2.1. Pasportizácia horských stredísk cestovného ruchu..	54
2.2.2. Legislatívny rámec upravujúci činnosť v horských strediskách.....	63
2.2.3. Analýza modelu organizačnej štruktúry v horských strediskách.....	69

2.2.4. Činnosť a aktivity horských stredísk	74
2.2.5. Analýza postojov miestnych obyvateľov k rozvoju cestovného ruchu	83
2.3. Príklady dobrej praxe zabezpečovania udržateľného rozvoja cestovného ruchu v zahraničných horských strediskách	89
Zhrnutie	102
3. CESTA K UDRŽATEĽNÉMU ROZVOJU CESTOVNÉHO RUCHU V HORSKÝCH STREDISKÁCH.....	104
3.1. Predpoklady udržateľného rozvoja cestovného ruchu v horských strediskách.....	105
3.1.1. Východiská udržateľného rozvoja cestovného ruchu v horských strediskách.....	105
3.1.2. Monitorovanie udržateľného rozvoja cestovného ruchu v horských strediskách.....	108
3.2. Koncepcia podpory udržateľného rozvoja cestovného ruchu v horských strediskách.....	112
3.2.1. Inovovaním k udržateľnému rozvoju cestovného ruchu v horských strediskách.....	114
3.2.2. Tvorba a ponuka atraktívnych udržateľných produktov	116
3.2.3. Spolupráca s miestnymi obyvateľmi	123
3.2.4. Limitné kapacity a manažment návštevníkov horských stredísk cestovného ruchu	127
Zhrnutie	134
Záver	136
SUMMARY	140
Zoznam použitej literatúry	143
Prílohy	159

CONTENT

Introduction.....	7
1. THE ESSENCE OF SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT IN TOURISM DESTINATIONS...	10
1.1. Sustainable tourism development	11
1.1.1. Forming the theory of sustainable tourism development.....	12
1.1.2. Principles and pillars of sustainable tourism development	17
1.1.3. Initiatives of international organizations to ensure sustainable tourism development	23
1.2. Mountain destinations as a type of tourism destination	27
1.2.1. Characteristics of mountain tourism destinations..	28
1.2.2. Impacts of tourism on mountain destinations	34
1.2.3. Creating destination competitiveness with regard to sustainable tourism development	41
Summary	45
2. TOURISM DEVELOPMENT IN MOUNTAIN DESTINATIONS IN SLOVAKIA AND ABROAD.....	48
2.1. Aim, material and methodology.....	49
2.2. Slovak mountain destinations and their development ..	54
2.2.1. Passportization of mountain destinations	54
2.2.2. Legislative framework regulating activities in mountain destinations	63
2.2.3. Analysis of organization structure model of mountain destinations.....	69
2.2.4. Operation and activities of mountain destinations ..	74
2.2.5. Analysis of residents' attitudes towards tourism development	83
2.3. Best practices of sustainable tourism development in foreign mountain destinations.....	89
Summary	102

3. WAYS TO SUSTAIAINBLE TOURISM	
DEVELOPMENT IN MOUNTAIN DESTINATIONS..	104
3.1. Preconditions of sustainable tourism development in mountain destinations	105
3.1.1. Basic conditions of sustainable tourism development in mountain destinations	105
3.1.2. Monitoring sustainable development in mountain destinations	108
3.2. Conception of support of sustainable tourism development in mountain destinations.....	112
3.2.1. Innovations ensuring sustainable tourism development in mountain destinations	114
3.2.2. Development and offer of attractive sustainable products.....	116
3.2.3. Cooperation with residents	123
3.2.4. Carrying capacities and visitor management in mountain destination.....	127
Summary	134
Conclusion	136
Summary	140
Bibliography	143
APPENDICES	159

ÚVOD

Horské strediská cestovného ruchu sú významnou súčasťou ponuky Slovenska na domácom aj zahraničnom trhu. Cestovný ruch sa v horských strediskách považuje za významný zdroj príjmov, tvorby pracovných miest, pridanej hodnoty a multiplikačného efektu, ktorý ovplyvňuje aj nadväznú a zabezpečujúcu odvetvia. Aj napriek významu, ktorý má rozvoj cestovného ruchu pre horské strediská sa v domácej a zahraničnej odbornej literatúre venuje tejto problematike z hľadiska udržateľného rozvoja cestovného ruchu len malá pozornosť.

Z dôvodu vnímania predovšetkým pozitívnych ekonomických účinkov sa cestovný ruch rozvíja v horských strediskách väčšinou extenzívne a jeho cieľom je vybudovať atraktívnu infraštruktúru, zvyšovať počet návštevníkov, a tým aj príjmov, v mnohých prípadoch bez venovania pozornosti životnému prostrediu a miestnym obyvateľom. Rozvoj cestovného ruchu v horských strediskách, spojený s budovaním zariadení cestovného ruchu a všeobecnej infraštruktúry, rešpektuje väčšinou len všeobecnú legislatívou stanovené obmedzenia, ktoré sa sústreďujú predovšetkým na ochranu prírody a krajiny. Jedinečnosť prírodného prostredia horských stredísk a atraktivnosť tradícií miestnych obyvateľov ale vyžaduje, aby sa cestovný ruch v horských strediskách rozvíjal v súlade nielen s ekonomickými, ale aj s environmentálnymi a sociálnymi princípmi udržateľného rozvoja. Základnou myšlienkou pritom je, aby z rozvoja cestovného ruchu v horských strediskách a jeho výsledkov mal prospech široký okruh zainteresovaných subjektov, čo indikuje, že udržateľný rozvoj cestovného ruchu vyžaduje spoločensky zodpovedné podnikanie, ktoré je rovnako založené na rešpektovaní nielen ekonomických, ale aj sociálnych a environmentálnych cieľov.

Často dochádza k polemikám, či je možné dosiahnuť taký rozvoj cestovného ruchu, ktorý na jednej strane zabezpečí hospodársky rast, ekonomické prínosy a konkurencieschopnosť cieľového miesta a na druhej strane rešpektuje, chráni a zveľaďuje životné prostredie a kvalitu života miestnych obyvateľov. Cieľom

monografie je preto preskúmať rozvoj cestovného ruchu v horských strediskách na Slovensku, rozpracovať predpoklady a navrhnuť koncepciu udržateľného rozvoja cestovného ruchu v horských strediskách.

Monografia vychádza z podstaty udržateľného rozvoja cestovného ruchu, zameriava sa aj na prístupy medzinárodných organizácií a inštitúcií, identifikuje ich aktivity a projekty, ktoré vyvíjajú v snahe vysvetliť a zabezpečiť udržateľný rozvoj cestovného ruchu. Následne skúma horské strediská cestovného ruchu, vymedzuje ich charakteristické znaky, faktorovou a korelačnou analýzou pasportizuje slovenské horské strediská. Pozornosť venuje aj skúmaniu platného legislatívneho rámca, ktorý reguluje rozvoj cestovného ruchu v horských strediskách na Slovensku a v zahraničí. Na základe identifikovaných východísk a výsledkov analýz sú v monografii uvedené pozitívne aj negatívne účinky cestovného ruchu v horských strediskách, ako aj analýza modelu organizačnej štruktúry a postojov miestnych obyvateľov k rozvoju cestovného ruchu. Skúmanie dopĺňajú príklady dobrej praxe zabezpečovania udržateľného rozvoja cestovného ruchu v zahraničných horských strediskách, ktoré poskytujú návody, ako čo najlepšie aplikovať princípy udržateľného rozvoja do praxe a činnosti horských stredísk. Podľa zistených skutočností a identifikovaných nedostatkov monografia navrhuje možnosti zlepšenia súčasného stavu horských stredísk z hľadiska rozvoja cestovného ruchu v nich v súlade s princípmi udržateľného rozvoja a obohacuje tak teóriu a prax o nové poznatky.

Snahou autorky je jasne vymedziť podstatu udržateľného rozvoja cestovného ruchu, preskúmať jeho uplatňovanie v horských strediskách a podľa zistených výsledkov navrhnuť možnosti lepšieho zabezpečovania a dodržiavania princípov udržateľného rozvoja tak, aby sa zabezpečila ochrana a zachovanie zdrojov cestovného ruchu, spokojnosť návštevníkov, a aj kvalita života miestnych obyvateľov.

Pasportizáciu a triedenie slovenských horských stredísk uskutočníme faktorovou analýzou, model organizačnej štruktúry analyzujeme teóriou sietí, činnosť a aktivity horských stredísk, ako aj postoje miestnych obyvateľov preskúmame dotazníkovým

prieskumom. Získané údaje vyhodnotíme metódami opisnej štatistiky a Friedmanovým testom.

Monografia nadväzuje na zameranie výskumu na Katedre cestovného ruchu: Udržateľný, zodpovedný a kvalitný cestovný ruch na úrovni organizácií a cieľových miest a Cestovný ruch 4.0: Inteligentný a udržateľný rozvoj cestovného ruchu v konkurenčnom prostredí. Ucelene a systematicky objasňuje problematiku udržateľného rozvoja cestovného ruchu v horských strediskách, kriticky prehodnocuje a systematizuje poznatky o udržateľnom rozvoji cestovného ruchu a horských strediskách. Je určená vedeckým pracovníkom, ktorí sa venujú udržateľnému cestovnému ruchu ako nástroju jeho rozvoja. Prístupy k udržateľnému cestovnému ruchu, identifikácia legislatívneho rámca, pasportizácia slovenských horských stredísk, ako aj praktické skúsenosti z tohto procesu v zahraničných horských strediskách a návod na zlepšenie súčasnej situácie v podobe monitorovacieho systému a koncepcie podpory rozvoja horských stredísk sú inšpiráciou aj pre nositeľov politiky cestovného ruchu na národnej a regionálnej úrovni, manažérske organizácie a subjekty zainteresované na rozvoji cestovného ruchu v horských strediskách.